

Handläggare
Emma Fritzhow
Telefon: 08-50803128

Till
Järva stadsdelsnämnd
2026-01-29

Tillsyn av rättssäkerheten i kommunens myndighetsutövning för barn och unga

Yttrande över Inspektionen för vård och omsorgs (IVO) tillsyn av rättssäkerheten i kommunens myndighetsutövning för barn och unga, Dnr 3.5.1-29697/2024-21

Förvaltningens förslag till beslut

Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens yttrande över Inspektionen för vård och omsorgs (IVO) tillsyn av rättssäkerheten i kommunernas myndighetsutövning för barn och unga, och överlämnar det till IVO.

Sammanfattning

IVO har genomfört en särskild tillsynsinsats riktad mot samtliga kommuner i landet. Syftet med tillsynen har varit att granska rättssäkerheten i kommunernas myndighetsutövning för barn och unga. Baserat på inlämnade uppgifter och genomförd inspektion har IVO konstaterat att förvaltningen behöver utveckla sin skyldighet att genomföra kontroller inför placeringar av barn och unga, hantera orosanmälningar, följa upp placeringar av barn och unga samt sin egenkontroll avseende myndighetsutövning för barn och unga.

Förvaltningen anser att det systematiska kvalitetsarbetet är väl utarbetat och väl förankrat inom samtliga verksamheter, där en tydlig systematik i uppföljningen av egenkontroller bidrar till att identifierade brister och fel åtgärdas skyndsamt. Därför känner förvaltningen inte igen sig i stora delar av den kritik som IVO har identifierat. För att möta kritiken har förvaltningen tagit fram åtgärder för att ytterligare säkerställa att verksamheterna uppnår ställda krav samt på bästa sätt stödjer aktuella målgrupper. Inplanerade åtgärder består bland annat av utökning av egenkontroller och breddning av befintliga rutiner baserat på de synpunkter som IVO lämnat. De planerade åtgärderna ska genomföras i syfte att ytterligare stärka kvaliteten, rättssäkerheten och tryggheten inom de olika placeringsformerna för barn och unga.

Bakgrund

IVO har genomfört en särskild tillsynsinsats riktad mot samtliga kommuner i landet. Tillsynen har genomförts med stöd av 28 kap. 1 och 2 §§ socialtjänstlagen (2001:453), SoL. Syftet med tillsynen har varit att granska rättssäkerheten i kommunernas myndighetsutövning för barn och unga. Tillsynen har varit avgränsad till socialnämndens handläggning och kontroll vid placeringar av barn och unga i privat drivna verksamheter, hantering av orosanmälningar, uppföljning av placeringar och handläggning samt kommunens och nämndens egenkontroll inom området.

Beslut daterat 2025-12-16, Dnr 3.5.1-29697/2024-21, med begäran om återredovisning och redovisning av åtgärder bifogas.

Ärendet

Under hösten 2024 lämnade förvaltningen, på IVO:s begäran, uppgifter till IVO om förvaltningens kontroller inför placeringar av barn och unga, hantering av orosanmälningar, uppföljning av placeringar av barn och unga, egenkontroll, svar från barnenkät (där åtta barn deltagit) samt åtgärder för att motverka jäv och korruption. Som en del av den pågående tillsynen genomförde IVO under hösten 2025 en inspektion av förvaltningen. Vid inspektionen genomfördes en fysisk gruppintervju med representanter för ledning och nämnd. Intervjun föregicks av en digital gruppintervju med representanter för socialsekreterare som utför uppgifter inom tillsynsområdet.

Tillsynen har granskat placeringar som beviljats enligt socialtjänstlagen samt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Baserat på den tillsyn som genomförts anser IVO att förvaltningen behöver utveckla sin:

- skyldighet att göra kontroller inför placeringar av barn och unga
- skyldighet att hantera orosanmälningar
- skyldighet att följa upp placeringar av barn och unga
- egenkontroll avseende myndighetsutövning barn och unga

IVO begär med stöd av 28 kap. 5 § socialtjänstlagen (2025:400), SoL, att förvaltningen redovisar sin inställning till de brister som IVO konstaterat. Redovisningen ska även innehålla de eventuella åtgärder som kommunen har genomfört eller planerar att genomföra för att komma till rätta med utvecklingsområdena samt förväntade

effekter av åtgärderna för barn och unga. Redovisningen ska avslutas med uppgift om när åtgärderna genomfördes eller kommer att genomföras.

Redovisningen ska ha kommit in till IVO senast den 6 februari 2026.

Barnrättsperspektiv

En grundläggande princip i barnkonventionen är principen om barnets bästa. Det innebär att barnets bästa ska ges företräde och särskilt beaktas i förhållande till andra intressen vid beslut om åtgärder som rör barn. Mot denna bakgrund bedömer förvaltningen att den tillsyn som IVO har genomfört har haft till syfte att säkerställa att barns rättigheter tillgodoses i sociala barnavårdsutredningar, och därigenom tillförsäkra barnets bästa.

För att synliggöra, utreda och analysera konsekvenserna av förslag, åtgärder och beslut för barn utgår analysarbetet från olika perspektiv: det enskilda barnet, grupper av barn eller barn generellt. Genom att beakta de identifierade bristerna och upprätta en plan för att åtgärda dessa stärker förvaltningen sitt arbete med att tillgodose ett barnperspektiv avseende såväl det enskilda barnet som en grupp av barn. Med hänsyn till tillsynens inriktning bedöms åtgärderna inte vara avsedda att påverka barn generellt.

Funktionshinderperspektiv

Genom att tillsynen granskat förvaltningens arbete med att bevilja stödboende för barn och unga med stöd av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) har ett funktionshinderperspektiv tagits i beaktan. De åtgärder som avdelningen för äldre, funktionsnedsättning och socialpsykiatri har tagit fram utgår från barnens och de ungas olika förutsättningar och behov.

Jämställdhetsperspektiv

De åtgärder, utifrån från beslutsunderlag, som genomförts och kommer genomföras bedöms inte innebära några skillnader i konsekvenser för barn, unga och deras föräldrar, utifrån ett intersektionellt perspektiv. Detta eftersom beslut och underlag till beslut inte tar fasta på några skillnader baserat på kön, sexualitet, ålder, religion och/eller etnicitet. Den barnenkät som utgjort en del av underlaget har exempelvis inte varit uppdelad på kön

Däremot är förvaltningen medvetna om de skillnader i livsvillkor som finns i staden som bland annat påverkar arbete och försörjning, uppväxtvillkor och utbildning, boende och stadsmiljö samt demokrati och trygghet. För att motverka skillnader arbetar

förvaltningen bland annat med att implementera stadens program för de mänskliga rättigheterna.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelning individ och familj i samråd med avdelningen för äldre, funktionsnedsättning och socialpsykiatri samt avdelningen för främjande och förebyggande sociala insatser.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Det är av yttersta vikt att säkerställa att barn och unga som placeras inom samhällsvården får förutsättningar att utvecklas och växa upp under trygga förhållanden. Därför arbetar förvaltningen löpande med att förbättra och utveckla sina verksamheter som möter målgruppen.

Genom att bland annat genomföra egenkontroller regelbundet och hantera avvikelser säkerställer förvaltningen att arbetet sker i enlighet med Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9). Förvaltningen anser att det systematiska kvalitetsarbetet är väl utarbetat och väl förankrat inom samtliga verksamheter, där en tydlig systematik i uppföljningen av egenkontroller bidrar till att identifierade brister och fel åtgärdas skyndsamt.

Utifrån IVOs identifierade utvecklingsområden har förvaltningen tagit fram åtgärder för att säkerställa att verksamheterna uppnår ställda krav samt på bästa sätt stödjer aktuella målgrupper. Nedan anges en kortfattat redovisning av de identifierade utvecklingsområdena samt förvaltningens svar och redovisning av åtgärder. För beslut och förvaltningens svar i sin helhet se bilaga 1 *Beslut med begäran om återredovisning* och bilaga 2 *Redovisning av åtgärder*.

Förvaltningens skyldighet att göra kontroller inför placeringar av barn och unga

Identifierade utvecklingsområden

IVO konstaterar att förvaltningen:

- inte alltid kontrollerar om tilltänkta familjehem bedrivs yrkesmässigt
- inte alltid säkerställer att utredningen av familjehemmets lämplighet tillräckligt uppmärksammar våld mot närstående, annan brottslighet, skadligt bruk eller andra omständigheter i det tilltänkta familjehemmet
- inte alltid kan redogöra för hur de säkerställer att det tilltänkta hemmet motsvarar barnets eller den unges behov

Förvaltningens svar och redovisning av åtgärder

Förvaltningen kontrollerar om familjehem bedrivs yrkesmässigt samt genomför flera kontroller för att säkerställa att familjehemmen bedrivs under goda förhållanden. Förvaltningen känner därför inte igen sig i den kritik som IVO framför. För att möta den kritik som IVO lyfter kommer förvaltningen att se över och undersöka om befintliga arbetssätt kan förbättras. Detta genom att genomföra en granskning baserad på identifierade utvecklingsområden och utifrån granskningen revidera och/eller ta fram rutiner samt utveckla arbetssätt. De planerade åtgärderna ska genomföras i syfte att ytterligare stärka kvaliteten, rättssäkerheten och tryggheten inom de olika placeringsformerna.

Förvaltningens skyldighet att hantera orosanmälningar*Identifierade utvecklingsområden*

IVO konstaterar att förvaltningen:

- inte vet om de har fastställda rutiner som säkerställer att de inleder en utredning enligt 14 kap. 2 § SoL
- inte alltid fattar beslut om att inleda eller inte inleda utredning inom fjorton dagar från det att en anmälan inkommit
- inte alltid säkerställer att utredning slutförs om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd, om barnet byter vistelsekommun

Förvaltningens svar och redovisning av åtgärder

Förvaltningen känner inte igen sig i den kritik som IVO framför, och anser att det finns upprättade och fastställda rutiner som säkerställer att en utredning inleds enligt 14 kap. 2 § samt att beslut om att inleda eller inte inleda inom fjorton dagar.

För att säkerställa förankringen av rutinerna kommer förvaltningen vidta informationsinsatser till berörda medarbetare. Som ett ytterligare led i att möta IVO:s kritik kommer förvaltningen göra en granskning baserad på beslutsunderlag. Därutöver kommer en egenkontroll genomföras för att säkerställa att utredning har, eller inte har, inletts inom fjorton dagar. Åtgärderna kommer att genomföras för att stärka och säkerställa rättssäkerheten och tryggheten för barn och unga.

Förvaltningens skyldighet att följa upp placeringar av barn och unga

IVO konstaterar att förvaltningen:

- inte kan redogöra för hur de säkerställer att barn och unga har aktuella kontaktuppgifter till sin socialsekreterare eller ansvarig handläggare
- inte alltid säkerställer att barn och unga får information om sina rättigheter i relation till familjehem, stödboende eller HVB
- inte alltid säkerställer att barn och unga känner till hur de kan lämna klagomål till nämnden avseende handläggningen av sitt ärende eller genomförandet av sin insats

Förvaltningens svar och redovisning av åtgärder

Förvaltningen håller med om den kritik som rör säkerställandet av att barn och unga har kännedom om hur de kan inkomma med klagomål. För att säkerställa att detta sker kommer nya rutiner att tas fram. Därutöver känner förvaltningen inte igen sig i den kritik som IVO framför. För att möta denna kritik kommer förvaltningen att utvärdera aktuella arbetssätt samt fortsätta att bevaka och bedriva barnrättsarbete. Förvaltningen arbetar redan aktivt med barns delaktighet och rättssäkerhet, men de planerade åtgärderna ska genomföras för att ytterligare stärka dessa områden och samtidigt höja kvaliteten i arbetet med placerade barn och unga.

Förvaltningens egenkontroll avseende myndighetsutövning barn och unga

Identifierade utvecklingsområden

IVO konstaterar att förvaltningen:

- inte har en egenkontroll av myndighetsutövningen för barn och unga som omfattar granskning av journaler, akter och annan dokumentation eller identifiering av förhållningssätt och attityder som kan påverka verksamhetens kvalitet
- använder konsulter utan att egenkontrollen omfattar omfattningen av konsultanvändning vid utredningar, rekrytering av familjehem och uppföljning av placeringar
- inte har en egenkontroll av verksamhet för barn och unga i familjehem, stödboenden och HVB som omfattar uppföljning av hur ofta en socialsekreterare har besökt och samtalat med ett visst barn eller en viss ung person, antalet socialsekreterare som har besökt och samtalat med ett visst barn eller en viss ung person, orsakerna till omplaceringar och oplanerade avslut av placeringar

Förvaltningen håller med om den kritik som berör konsulter, och befintliga egenkontroller ska därför breddas för att även omfatta konsulter. Samtidigt anser förvaltningen att det finns etablerade arbetssätt för egenkontroller, vilka omfattar granskning av journaler, akter och annan dokumentation samt identifiering av förhållningssätt och attityder som kan påverka verksamhetens kvalitet. Förvaltningen arbetar utifrån ett normkritiskt arbetssätt och genomför analyser med ett jämställdhetsperspektiv. Attityder mäts och följs upp genom systematiska egenkontroller av rättssäkerheten, vilket säkerställer att principerna efterlevs och att eventuella brister åtgärdas skyndsamt.

För att säkerställa att egenkontrollerna håller hög kvalitet kommer område barn och unga att genomföra en kvalitetsgranskning baserad på den kritik som IVO har identifierat. Som ett ytterligare led i att möta IVO:s kritik kommer befintliga egenkontroller att utvecklas och nya arbetssätt att tas fram. Förvaltningen bedriver redan kontinuerlig uppföljning, men de planerade åtgärderna ska genomföras för att ytterligare stärka kvaliteten, rättssäkerheten och kontinuiteten för barn och unga i placeringar.

Förvaltningen föreslår att Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens yttrande och överlämnar det till IVO.

Toni Mellblom
Stadsdelsdirektör
Järva stadsdelsförvaltning

Susanna Juvas Hagbjörk
Avdelningschef
Järva stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Beslut daterat 2025-12-16, Dnr 3.5.1-29697/2024-21, med begäran om återredovisning
2. Redovisning av åtgärder

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Toni Mellblom, Stadsdelsdirektör	2026-01-21
Susanna Juvas Hagbjörk, Avdelningschef	2026-01-21